

СТАНОВИЩЕ

по конкурс за заемане на академичната длъжност “доцент”
научна област Хуманитарни науки
по професионално направление 2.1. Филология
научна специалност Български език
за нуждите на Секцията за история на българския език, Институт за български език – БАН,
обявен в ДВ, бр. 9/02.02.2016 г.

от проф. д.ф.н. Татяна Димова Славова

Единствен кандидат по обявения от Института за български език – БАН конкурс за “доцент” по професионално направление 2.1. Филология (Български език) е гл. ас. д-р Ваня Ангелова Мичева.

През 1977 г. Ваня Мичева завършва магистърска степен в специалността Българска филология в СУ “Св. Климент Охридски”, а през 2011 г. получава научната и образователната степен “доктор” с дисертация на тема *Паратактични отношения в историята на българския книжовен език*. От 1981 г. работи в Института за български език – БАН първоначално като проучвател, а впоследствие като научен сътрудник III, II и I степен (1995–2011) и главен асистент (от 2011 до днес). През 1999 г. е удостоена с колективна награда за най-добро издание на Издателство „Хр. Г. Данов“ (за *Старобългарски речник*, том I), а през 2014 г. – с колективна награда за най-голямо езиковедско постижение за колективен труд на Фонд „Академик Владимир Георгиев“ (за *Речник на книжовния български език на народна основа от XVII в.*).

В конкурса за “доцент” гл. ас. д-р Ваня Мичева участва с 2 публикувани монографии (2013, 2015), 4 студии, 21 статии (6 под печат), едно учебно помагало (2013 г., съставителство и предговор), 8 персоналии (2 в съавторство), 4 рецензии – всички от периода след защитата на дисертационния труд и публикувани в специализирани научни издания. Тази научна продукция представя участничката в конкурса като изследовател с разностранни интереси в областта на историческата лексикология и лексикография, историческия синтаксис, историческата лингвокултурология, историята на българския книжовен език, дамаскинарската книжнина.

Първата монография (*Паратактивни отношения в историята на българския книжовен език*) е дисертационният ѝ труд, който макар че е допълнен, преработен и усъвършенстван, не следва да се рецензира.

Високо трябва да бъде оценено участието на кандидатката в 4 исторически речника като автор (съавтор) на статии, редактор и научен секретар. Става въпрос за важни лексикографски трудове, различни от темата на дисертацията, като *Старобългарски речник* т. 1 и 2 от 1999 и 2009 г. (145 авторски страници), непубликуван *Речник на произведенията на Патриарх Евтимий* (авторски речникови статии от букви В и Л, автор на статиите за служебни думи, редактор на 1273 статии) и непубликуван *Речник на Бдинския сборник* (съавтор на речниковите статии от буква Т до края и на статиите за съюзи, съюзни думи и частици). Последният колективен лексикографски труд с участието на Ваня Мичева е *Речник на книжовния български език на народна основа от XVII в.* от 2012 г. (225 авторски страници и редактор на целия текст). Постоянните и дългогодишни лексиколожки занимания на д-р Ваня Мичева я изграждат като отличен лексиколог и лексикограф с високи компетенции в областта на книжовния български език на народна основа и дамаскинарската проблематика, свидетелство за което са и няколко нейни публикации (№ 33, 44, 46, 47, 48, 50 от списъка на публикациите – последните три под печат).

Развивайки потенциала си на лексикограф, тя успява да погледне отвъд чистата лингвистична информация и да интерпретира основни лингвокултурни концепти през призмата на новобългарските дамаскини в представената за конкурса монография *Картината на света в езика на новобългарските дамаскини* (2015). Тя е първото по рода си цялостно изследване на картината на света в езика на избран кръг паметници от историята на българския език и книжовност на предвъзраждането. В българската наука проучванията на тази тема датират основно от последните десетилетия, а публикациите, посветени на историческата лингвокултурология и то само на отделни проблеми, се броят на пръсти. В книгата авторката анализира езиковите реализации на най-важните концепти в християнската култура (добро и зло, светлина и тъмнина, горе и долу, свое и чуждо) и редица съпътстващи ги семантични еквиваленти и бинарни опозиции. Изборът на новобългарските дамаскини като феномен в историята на българския книжовен език и

култура е изключително сполучлив както заради присъствието на говоримия език, така и заради цялостното преосмисляне на текстовете в тях съобразно промените в духовните и обществените нагласи, което превръща новобългарските дамаскини в изразители на картината на света, кодирана в езика им. Още повече, че разглежданите лингвокултурни концепти се интерпретират в съпоставка с класическите старобългарски паметници, оригиналните съчинения на Климент Охридски и Патриарх Евтимий, чиито преработки влизат в състава на дамаскините. Така авторката съчетава лингвокултурния подход към източниците със съпоставителния и диахронния метод и методите на езиковия, лексикално-семантичния и контекстуалния анализ. Тя обследва езиковите репрезентанти на избраните концепти на всички възможни лингвистични равнища – лексика, словообразуване, семантика, синтаксис. Този пионерски труд е несъмнен принос за българската историческа когнитивна лингвистика и неслучайно е удостоен с наградата за най-добро научно постижение на Института за български език за 2015 г.

С темата на монографията са свързани и една част от представените публикации – 4 студии (№ 10–13) и 8 статии (№ 32, 34, 37, 42, 45, 47, 49, 51, от тях 3 под печат).

В други свои публикации гл. ас. д-р Ваня Мичева разработва проблеми на историческия синтаксис и в частност на паратаксиса, резултативните, съчинителните и разделителните съюзи, причинните съюзи и съюзни думи, към които е приложен оригинален лингвокултурологичен подход (№ 35, 36, 38, 40, 43). Авторката е сред малцината съвременни езиковеди медиевисти, в чийто изследователски фокус попадат проблеми на най-малко проучената област от историята на българския книжовен език – синтаксиса.

От останалите разработки бих искала да отбележа статията *Обща характеристика на историята на българския език от възникването му до Освобождението през 1878 г.* (2013), в която синтезирано и аналитично е представен българският език в неговия исторически развой през личното виждане на Ваня Мичева.

Нейните научноприложни занимания и приноси включват и 5 учебни помагала за ученици в гимназиалния курс – един учебен речник (на трудните думи и изрази в литературата от 4 до 9 клас), 3 помагала за обучението по литература в 8, 9 и 10 клас и една христоматия по старобългарска литература (съставителство и предговор).

Според справката за цитиранията над 20 са позоваванията на нейни научни статии и книги в български и чужди източници.

Д-р Мичева е участвала в различни национални и международни научни форуми – за последните 5 години тя е изнесла 9 доклада на научни конференции, конгреси, научни сесии.

Впечатлява проектната ѝ дейност като участник в 16 научноизследователски проекти (от тях 5 международни) с разнообразни изследователски цели, финансирани от различни институции – Фонда за развитие на изкуствата към Програма ФАР към Британския съвет, Европейския социален фонд, Фонд “Научни изследвания” към Министерството на образованието и науката.

В заключение ще обобщя, че гл. ас. д-р Ваня Ангелова Мичева участва в конкурса за заемане на академичната длъжност “доцент” по професионално направление 2.1. Филология (Български език) с разностранна научна продукция в областта на славянската историческа лексикология и лексикография, историята на книжовния български език, историческия синтаксис, дамаскинарското книжовно наследство, историческата лингвокултурология и когнитивистика. Изследванията ѝ се отличават със сериозна филологическа подготовка, пълнота на изворовия материал, научна добросъвестност, целенасоченост, компетентност и аргументираност на тезите. Тя е учен със свой оригинален облик, в който се съчетават компетенциите на лексиколог и лексикограф, историк на книжовния български език, синтактик, лингвокултуролог. Нейната научноизследователска и научноприложна квалификация напълно съответства на специалността, по която е обявен конкурсът за “доцент”, и отговаря на изискванията на чл. 24 и чл. 27.4 от ЗРАСБ, чл. 53 от Правилника за прилагане на ЗРАСБ и чл. 4.3 от Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в БАН. Затова убедено препоръчвам гл. ас. д-р Ваня Ангелова Мичева да бъде избрана на академичната длъжност „доцент“ по научната специалност Български език.

9.05.2016 г.

проф. д.ф.н. Татяна Славова

